

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Матеріали XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

Дніпро

2021

Редакційна колегія:

д. філол. н., проф. **Т. В. Філат** (відп. ред.);

к. філол. н., ст. викладач **Н. В. Кузнецова**;

к. філол. н., ст. викладач **К. Ю. Перинець**.

Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпро, 2021. – 164 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції. Розглядаються актуальні проблеми навчання іноземних студентів, а також питання методики викладання української, російської, латинської та іноземних мов у вищій школі.

Для спеціалістів-філологів, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів-філологів.

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Освіти НАПН України; редкол.: О.Л. Онуфрієва (та ін.).- К,2005.- Вип. 7(20) /
голов.ред. В.В. Олійник. – К: «АТОПОЛ», 2012.- с.169

8. Прасов Н.О. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкових класів в умовах застосування кредитно-трансферної системи організації навчального процесу. Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського. Миколаїв, 2011. Вип. 1.33. С. 116–119.

9. Українська наукова інтернет-спільнота [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka-online.org/>

10. Щербаков О. В. Соціальна мережа для підтримки навчального процесу у ВНЗ / О. В. Щербаков, Г. А. Щербина // Системи обробки інформації: зб. наук. праць. / М-во оборони України, Харк. ун-т Повітр. Сил ім. Івана Кожедуба. – 2012. – Вип. 8 (106) : Проблеми і перспективи розвитку ІТ- індустрії. – С. 159-162

Філат Т. В., Сидора М. Ю., Запорожець О. С., Сербіненко Л. М.

Дніпровський державний медичний університет

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Людство протягом 2020-2021 років знаходиться у жорстких умовах карантину, спричиненого новим вірусом, та вимушене пристосовуватись та перебудувувати практично всі галузі життя, зокрема й освіту як основну складову формування майбутніх поколінь. Вирішенням проблеми здійснення освітнього процесу в умовах пандемії стало дистанційне навчання як форма, що дозволяє уникати особистих контактів та, відповідно, призупиняє розповсюдження інфекції. Така форма роботи поставила перед освітніми закладами цілий ряд задач та проблем, які необхідно вирішувати швидко й ефективно, оскільки навчання – це живий і досить швидкоплинний процес, а дистанційне навчання докорінно відрізняється від аудиторного, а отже, потребує нових методів, прийомів та засобів.

Актуальність цієї проблеми знаходить відображення у великій кількості публікацій, в яких науковці, педагоги аналізують, узагальнюють набутий досвід, шукають шляхи оптимізації та адаптації форм дистанційного навчання для досягнення навчальних цілей та формування професійних компетентностей.

Думки освітянської спільноти щодо плюсів та мінусів онлайн-навчання досить різні, оцінка багато в чому залежить від особливостей навчальних дисциплін, віку, мотивації, рівня попередньої підготовки тих, хто навчається, технічного забезпечення тощо.

Якщо порівняти студента початкових курсів та слухача, який отримує другу вищу освіту, очевидним є різний ступінь мотивації, а отже, й різне сприйняття онлайн-навчання. Людина, яка вже має першу вищу освіту, по-перше, більш зацікавлена в продовженні навчання, оскільки нею керує конкретна мета (здобути знання й навички з певного професійного напрямку, отримати роботу, кращу посаду тощо), по-друге, ті, хто закінчив ВНЗ, мають навички самостійної роботи і вміють мобілізуватись для досягнення мети. Студенти, які починають навчання у ВНЗ, повинні пройти етап адаптації до нових умов і вимог вищої школи, сформувати навички самодисципліни й самоконтролю, що потребує часу, і в цей період дистанційний формат навчання пригальмовує ці процеси.

Думка про те, що онлайн-освіта неможлива для середньої школи та деяких спеціальностей, вже почала турбувати суспільство та наукову спільноту: «Деякі фахівці пророкують, що незабаром усі університети перейдуть у планшети та ноутбуки. Звичайно, якщо хірурги й ядерні фізики отримуватимуть кваліфікацію сидячи вдома, на нас напевно чекає катастрофа. Однак існує ряд професій, які вже зараз можна опанувати дистанційно без будь-яких якісних втрат» [1].

Мова належить до практичних навчальних дисциплін, потребує постійної практики, її викладання не передбачає такі форми проведення занять, як лекції, отже, вона не може бути віднесена до тих предметів, які можна опанувати

дистанційно без шкоди для якості підготовки. Добре зарекомендували себе онлайн-курси для вивчення іноземної мови вітчизняними студентами або дорослими слухачами. Але подібне навчання можливе лише, по-перше, з мотивованими особами, по-друге, кількість тих, хто вивчає мову, повинна бути обмеженою: одна-дві особи, по-третє, подібна організація навчального процесу вимагає використання мови-посередника, тобто мови, якою повною мірою володіє «учень». А для іноземців підготовчого відділення, студентів перших-других курсів онлайн-навчання в групах по 12-15 осіб є малоефективним і непродуктивним.

Для викладача, як справедливо вважають дослідники, «при аудиторному проведенні занять важливо відчувати, як студенти розуміють матеріал (за їхніми поглядами, питаннями, які вони ставлять, за відповідями) та оперативно скоректувати навчальний процес: ще раз повторити складні моменти, дати додаткові роз'яснення щодо деяких питань, змінити темп викладення матеріалу. При дистанційному навчанні такий зв'язок губиться» [4, 362-364].

На нашу думку, відсутність зворотного зв'язку «студент-викладач» призводить до неефективного використання часу, коли потрібно чекати на відповідь одного студента, не бачити паралельної реакції інших учасників навчального процесу, отже не мати змоги активізувати як засвоєння, так і відпрацювання набутих знань. Окрім того, відсутність контролю, зокрема студентів I курсів та іноземних студентів, які знаходяться лише на етапі формування навичок самостійної роботи, погіршує засвоєння навчального матеріалу та впливає на якість мовної підготовки.

Під час проведення онлайн-занять студенти, особливо іноземні, часто відключаються, згортають книжки. Саме на цю ситуацію звернула увагу доцент Харківського авіаційного інституту Матвеева А.В.: «...при дистанційному навчанні частина (з тих приблизно 50%, які взагалі відвідували заняття) студентів входила-виходила до системи Zoom або ж була суто номінально присутня (не відповідала на запитання лектора або взагалі ніяк не реагувала на дії чи заклики викладача). Це дає всі підстави зробити висновок, що навіть ті

студенти, які були віртуально присутні на лекціях, фактично лише входили в «кімнату», а потім займались своїми справами»[5, 258-263]. Але на 25 відсотків здобувачів освіти перших курсів негативно впливає відсутність викладача. Коли через якісь причини вимикається камера, вони висловлюють занепокоєння і зі словами «Мені треба вас бачити, викладач» просять увімкнути відеокамеру. Безсумнівно, що дистанційне навчання, яке вилучає і викладача, й учнів з аудиторії, обмежує можливість і якісного викладання матеріалу, і процес його засвоєння.

Контроль знань заслуговує більш детального аналізу з метою визначення ефективних шляхів його проведення. Навчання мови передбачає автоматичне запам'ятовування та відтворення мовних одиниць, що потребує постійного моніторингу рівня засвоєння. Досить складно в умовах онлайн-навчання обмежити доступ студентів до джерел інформації під час проведення контрольних заходів, а отже, об'єктивно оцінити та скоректувати знання та навички, що є необхідним для планування наступних етапів вивчення мови. Такі форми, як онлайн-опитування, складання тестів, контрольних завдань з обмеженим терміном написання не дає точного уявлення про рівень засвоєння матеріалу студентами. Викладачі вищої школи справедливо наголошують, що при онлайн-навчанні «академічна доброчесність стала питанням особливого значення. Несамостійне виконання завдань, підключення сторонніх осіб до складання письмових тестів практично нівелює значущість освіти та робить неможливим об'єктивне оцінювання успіхів студента у вивченні курсу» [3, 216-222].

Працюючи за принципом студентоцентричності, навчальні заклади в першу чергу дбають про якість освітніх послуг, їх доступність та ефективність для здобувачів освіти. Протягом останнього року, коли інтенсивно застосовується проведення лекцій, практичних занять із студентами, почали з'являтися дослідження про негативний вплив онлайн-освіти на тих, кого навчають. Але щодо викладача, який здійснює цей процес, констатується лише додаткове навантаження на нього: підготовка електронних версій навчальних

матеріалів, переведення в режим онлайн процесу оцінювання учнів та студентів (контрольні роботи, заліки, екзамени тощо). Але викликає стурбованість і фізичний, моральний та емоційний стан викладачів, особливо тих, хто працює з іноземними студентами. Викладач також потребує негайної допомоги. Ми можемо загубити не тільки покоління молодих людей, які навчаються дистанційно, а й високопрофесійних фахівців, яких виснажує «робота на відстані». Вивчення мови в режимі онлайн малоефективне, неякісне та непродуктивне. Проблема «професійного вигорання», яку досліджують та обговорюють світові вчені протягом останніх десятиліть, сьогодні стала як ніколи нагальною та актуальною.

Крім додаткового навантаження при проведенні дистанційних занять в умовах коронавірусного карантину, викладачі також скаржаться на підвищення тиску, головний біль, нудоту. Здається, це має об'єктивні причини і пов'язано з надмірним навантаженням. Методи профілактики такого роду захворювань загальновідомі і не потребують додаткових медичних порад: почергова зміна видів роботи, провітрювання помешкань, виїзд на природу, прогулянки на свіжому повітрі тощо. Але не треба забувати, що ми маємо справу зі студентом опосередковано: зв'язок здійснюється за допомогою штучного інтелекту. І його вплив на самовідчуття людини ще не вивчено в повному обсязі.

Не можна не погодитись з думкою колективу кафедри онкології ДЗ «ДМА» про те, що «стовідсоткове ДН, як вимушена акція, може застосовуватися лише в екстремальних ситуаціях. У разі тривалого застосування такий вид навчання може призвести до зниження навчальної мотивації студентів, професійного вигорання та втрати інтересу до викладацької діяльності викладачів» [2].

Серед проблем, що виникають під час дистанційної роботи, слід відзначити й питання технічного забезпечення навчального процесу. Технічні проблеми, з якими зіштовхнулись у процесі роботи, полягали в слабкому інтернет-зв'язку, що не дозволяє налагодити якісні відеоконференції з хорошим звуком, що вкрай необхідно при вивченні мови, відсутності в деяких студентів

комп'ютерних засобів достатньої потужності, що дозволяють брати участь в онлайн-заняттях, перезавантаженості електронної пошти. Ці питання, звичайно, не знаходяться в межах компетентності викладача, вони мають вирішуватись на рівні держави, міста, навчального закладу.

Але навіть за умов повної технічної забезпеченості здійснення навчального процесу потребує від усіх його учасників багато додаткових організаційних, технічних заходів, які забирають надзвичайно багато часу й сил як студентів, так і викладачів. Витрачені зусилля не забезпечують більшу ефективність, а іноді й прямо протилежні результатам навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Баландина А. «Ждем с ужасом»: как школы перенесут удар COVID-19. <https://www.gazeta.ru/social/2020/08/05/13178485.shtml>
2. Завізіон В.Ф., Бондаренко І.М., Аверін Д.І., Ходжуж М.І., Давлетова Н.О., Чередниченко Н.О., Прохач А.В., Машталер В.Є., Дмитренко К.О., Логвіненко В.В., Кислицина В.С., Суховерша О.А., Хворостенко Ю.М., Ельхажж М.Х., Суздаєв П.Л., Миронюк Т.Ф., Кіхтенко І.М., Грабовський Ю.В., Смоліна К.В., Баранов І.В. Дистанційне навчання: можливості та проблеми в умовах карантину // Медичні перспективи. 2020. Т. 25, № 2. С. 4-12 Cited: Medicni perspektivi. 2020;25(2):4-12 <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2020.2.206260>
3. Іщенко О. Навчання на відстані: досвід, відповідальність // Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – С. 216-222.
4. Кузнецова О.В. Дистанционное обучение: за и против // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – № 8-2. – С. 362-364;
5. Матвеева А. Проблемы забезпечення якісного дистанційного навчання при викладанні гуманітарних дисциплін у технічному ЗВО // Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – С. 258-263.